

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortutca 22. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábes garmond sorért 1-szor 7 kr, 2-szor 6 kr, 3-szor 5 kr s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteim és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilvántári czikkok sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félésre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY” 1868. évi folyamára.

A „K. Közlöny” előfizetési ára:

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy óra	1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János-hoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Éljen Nagy Péter!

Kolozsvár városa polgárainak politikai és társadalmi közszelleme ős idők óta fogva mindig a legpéldásabb s következetes egyetértésben nyilvánult mindazon kérdések körül, melyeket az idők, mint a haza s a város jövőjére nézve fontosakat, hozzá intéztek.

S az összetartás, a komoly egyetértés, mindig csak áldást hozott e városra, s magásra emelé közvéleményének súlyát, tekintélyének fényét és befolyását.

Fájdalom, e példás és üdvös egyetértés, mely a mult idők legválságosabb napjaiban, a legsanyarubb megpróbáltatás közepette sem rendtettehetett meg ellenségeink által, a legutóbbi képviselőválasztás alkalmával megzavartatott, s a pártviszály — a magyarnak régi átká — többfelé szakított a város jó polgárainak békés körét.

Tiszteljük a véleményt, tiszteljük a szabadelvű jobboldallal szemben sorakozók meggyőződését, s hiszszük, hogy minden cselekvényökért és lehető következményeiért — mint ez lelkiismeretes hazafiaktól másként nem is várható — elvállalják a felelősséget, s annak idejében — akár mint párt, akár egyénenként — alája vetik magukat az ítéletnek, mit reájok az élet, a jövő rovand; mert állhatatosan hiszszük, nemsokára eljön az idő, mely megmondja — adja isten, hogy nagyon kemény szavakkal ne mondja — baloldali polgártársaink: a mi jót ért e haza s e város: nem nektek köszönhető, s a mi hátramaradás és kár esett, a ti idő előtti nyughatalanságotok s a biggadtabb párttól való igazolhatatlan elszakadásotok okozta.

Csak a jelszavakat kell megfigyelni, melyeket a baloldali izgatás a becsületes kisiparos s földész polgártársaink szájába adott: azonnal tisztába lehet akárci, hogy ott a valódi politikai meggyőződés — bizonyára a komolyabb pártemberek tudtán, vagy helyeslésén kívül — oly felfogással, oly rögeszmékkel, oly hitegető ábrándokkal hozatott a túlbuzgó politikai ügynökök által atyafiságba, hogy azokból jó nem származhatik, azokkal előbb-utóbb — ha kormányra kerülne — magának a baloldallal gyűl meg a baja; mert könnyű most agitálni, hogy még egy évet sem töltött hazai kormányunk még nem teremtettk Eldorádót, könnyű kritizálni s nagy reményekkel csiklandozni a szegény ember kedélyét, de majd ha rajtak lesz, uraim, a sor, hogy a könyörtelen felálgatás könnyebb munkájánál hasznosabb feladatot végezzetek, hogy ti építsetek, ti legyetek a nehéz munka „mindenható” emberei, akkor hiába fogjátok a szegény embereknek azt mondani: hja, édes barátom, nem lehet tíz hónap alatt 18 esztendei minden romot s piszkot eltakarítani, nem lehet egy varázs-ütesre téjjel, mézzel folyó Kanabánt csak úgy könnyen előállítani, nem lehet a túlbuzgó kortesek által nektek tett minden szép ígéretet beváltani stb.

Akkor fogják baloldalon politizáló honfitársaink meglátni, hogy valamint most rosszul segítnek nekünk, jobboldaliaknak, a munka körül, úgy akkorra gátokat tettek maguk elibe, s első munkájuk lesz a maguk párhivelnél elterjedt rögeszméket, balfogalmakat előbb lerombolni, s így szépen fogunk baladni, szépen!

Lássák, mit tesznek; mi, kik a szabadelvű jobboldalhoz tartozunk, soha sem fogjuk példájokat követendőnek találni, de a jelenlegi viszonyok közt hamis irányban látván

3ket forogni, s hazánk s városunk érdekeit azon irányban előmozdithatónak nem találván, az abból kisebb-nagyobb mértékben származható következményekért minden felelősséget előre áthárítunk.

És ne higgye senki, hogy mert ezuttal a baloldali párt a folyamatban levő szavazásnál kisebbségben maradand, azzal vége minden felelősségnek.

A pártszakadásnak így is meglesznek utóbjai, melyeket a város nyugalmanak, közérdekének s tekintélyének javára gyógyítani jobboldali polgártársaink bizonyára segédkezet nyújtandának; de a legelső gyógyír mindenestre a lenne, ha az elszakadók maguk minél számosabban sorakoznának viszsza a kolozsvári közvéleményt következőtösen képviselő eredeti törzspárthoz, a jobboldaliakhoz.

A szavazás foly; fontolják meg polgártársaink, hogy merrefelé szavaznak, mert „nem minden út vezet célhoz!”

A ki csak egy szavazattal is járul összeforrasztani a hasadást, mely Kolozsvár közvéleményében sajnosan előidézett, bizonyára jól teljesíti kötelességét, s része lesz polgáraink közvéleménye előbbi egysége, tekintélye, befolyása helyreállításának üdvös munkájában.

Éljen Nagy Péter!

Közösügy, delegatio.

Vigyázzon a nép magára, hogy meg ne csalassék azok által, kik nagy ígéretekkel, nagy szavakkal kábítják! erre int a Tisza és Ghiczey pártlapja: a „Haza,” a mint ez multikori lapszemlékben is olvasható.

Szívesen viszhangozzuk azt, nem lévén kényerünk a népmító politizálás, mely lép-ten nyomom hamis felfogást terjeszt hazánk állapotáról, az országgyűlés s a magyar miniszterium törekvéseiről, s általában a jelen helyzetéről.

A szélső emberek oly könnyedén hangoztatják: közösügyek, delegatio, 1867-ki kibékülés, vége önállóságunknak, feladtuk jogainkat, a német diktálja nekünk ezután a törvényt a delegatiókban, magyar reichsrathok segítségével, kik közé már a Tisza-párt emberei is sorakoztak; jobboldal, baloldal egy ördög, egyiránt belementek a veszedelem tor-kába! stb.

Ily modoru okoskodással izgatnak, konfundálják és szomorítják a jámbor magyar embert, mintha bizony az egyebet sem érdekelné, mint azt, hogy ok nélküli ijesztgetéssel s félrevezetéssel a dolgok visszaszolgáltatásának homályába taszítassék. S e szolgáltatást — megjegyezzük az igazság érdekében — ily túlzó modorban épp a szélső baloldali emberei teszik, kik örökké azt fűjék, hogy ők az igazi népboldogítók, a „valódi baloldal” a hamisítatlan ellenzék, mert ők a lábukat sem teszik a delegationalis alapra, mint Deák Ferencz, Tisza Kálmán és Ghiczey s társaik, a kik (már a „Hon” szerint is) elmenének az „állezott reichsrathba” Bécsbe.

S fájdalom! vannak emberek, a kiknek elég ennyit mondani: közösügy, delegatio! hogy egész mondatokat citáljanak a „népboldogítók” polyvairódmából.

De hát mi az a közösügy? Ki szülte ezt a „szörnyeteg”-et, a mint nevezik. Talán a tavalyi országgyűlés? — a mint hirdetik. Nem biz’ azt!

Hiszen a közösügyet épp az 1848-ki törvények mondták ki, s elég fátum, hogy akkor nem érkeztünk azt tisztába hozni. Sok nyomorúság, sok vérontás és vagyoni romlás elmaradt volna, s azóta hová haladhattunk volna földmivelők, kereskedők, iparosok!

A közösügyet nem teremtettk a tavalyi esztendő, hanem a közös érdek, mely Magyarország és a lajtántúli tartományok közt a közös veszedelem ellenében tagadhatlan, s a tavalyi országgyűlés csak 1848 utasítását követte, mikor a közösen érdeklő viszonyok tárgyalásába bocsátkozott s véd- és dacszöveget kötött Magyarország és Ausztria közt, mint önálló nemzet önálló nemzettel a paritás, az egyenlő jog és befolyás alapján, s ez nem veszedelem, hanem biztosítás. De a delegatio?

Mi az a delegatio? Miféle jogalapot

nyelt az el? Miféle lerázhatlan jármat vettünk annak nyakunkra?

Hallgassuk meg azt a magyar embert, ki egész életét a magyar szabadsági eszmékért, önállóságunk, függetlenségünk, jobb és boldogabb jövőnkért küzelemben töltte; azt a magyar embert, kinél egyszerűbb, neme-sebb jellemet, tisztább és biztosabb elmét nem ismerünk; hallgassuk meg és jegyezzük meg Deák Ferencz szavait, ki oly dolgot, a mi meggyőződésével tán ellenkezett, vagy a mivel tisztában nem volt, bizonyára soha sem mondott. Ime, az ő szavai:

„Az ország kétségtelen joga: az ujonezzállítás s az állítás feltételeinek és a szolgálati időnek meghatározása. Ezen jognak gyakorlatát mi nem bízuk a delegatióra, hanem az országgyűlésnek sértetlenül fenntartottuk, és ki-mondottuk azt is, hogy a hadsereg élelmezéséről és elhelyezéséről az ország törvényhozása és kormánya fognak gondoskodni. Az ország kétségtelen joga, hogy a vérendszert megállapítsa, vagy átalkítsa felett határozzon, és e jogot sem bízuk a delegatióra, hanem az országgyűlésnek fenntartottuk. Az ország joga, hogy vérendszert maga állapítsa meg, és hogy az országban idegen tisztviselők ne folyjanak be a kormányzás vezetésébe, és ez a jog is esorbitás nélkül fenn van tartva. Mi azt javasoltuk, hogy a külügy és az összes hadsereg évenkénti költségei egy közös külügy- és hadügyminiszter által, a két fél külön miniszteriumának befolyásával kidolgoztatván, a tervezett költségvetés felett delegatiók határozzanak. És kikből állnának ezen delegatiók? Magyar-ország országgyűlése a maga kebeléből ugyanany-nyi tagot választ, mint a másik résznek országgyűlése; választ egy esztendőre és e delegatio fogja Magyarország országgyűlését képviselni. A két delegatio nem tart közös tanácsko-zásokat; mindenik szabadon választott elnöke alatt ül össze; megvizsgálja az elébe tett tárgyat; közli saját többsége által elhatározott nézetét a má-sik féllel; átvesszi annak véleményét, két vagy há-rom izenetet vált, és ha a két delegatio valamely pont felett megegyezni nem tudna, közösen össze-ülnek, egyszerű szavazással döntenek el a kérdést. Sem törvényt nem hoz, sem az ország egyéb érdekei felett intézkedési joggal nem bír. Mi veszély van ebben az ország önállósá-gára és érdekeire nézve? A két fél, mely pari-tás alapján áll, nem függ egymástól, hanem egymás mellett működik a közös célra; önálló mindenik, és mit külön elintézi hosszas és veszé-lyes halasztás nélkül nem volna lehető, azt együtt intézi el. És mi tárgy felett intézkedik? Oly tárgy felett, melynél mindenik félnek érdeke az, hogy minél kevesebb legyen a teher, melyet elvállal, mi-nél kisebb a költségvetés, melyet megállapít. Igen valószínű, hogy ily kérdések felett eldöntő szava-zásra ritkán kerül a dolog. Hatalma és hatá-rozatának ereje egy éven túl soha nem terjed.”

Ezek Deák Ferencz nagy hazánkfianak szavai, s mi valóban nem látjuk át, hogy még akkor is, ha valami igaz lenne az ismeretes recriminációkban, miféle politikai böl-csesség rejlik abban, hogy magunk hirdes-sük: „feladva jogaink!” a mi kétség-telenül hamis hang, csak a reakciónak kedves.

A mit 1867-ben a jobboldal, illetőleg az országgyűlés, alkotott, az kétségtelenül nem tökéletes mű. Emberi alkotás soha sem lehet tökéletes, s ha van azon javítani való, tehát javítani sietendünk, ha oly rossz, miképp eltörlése válhatik kíváncsossá, egy szívvel lélekkel azon leszünk. De előbb próbáljuk meg csakugyan rossz-e? ezt mondja a jobb-oldal.

Maga Deák Ferencz felszólította a bal-oldalt, hogy nyujtsanak valami hasznosabb, gyakorlatibb tervet. Nyujtottak is volt egy kisebbségi véleményt; de maguk siettek azt visszavonni, mert átlátták, hogy az — sok-kal rosszabb!

H. S.

Az urbéri ügyek körüli némely legsürgös teendőkről.

IV.

Annak bebizonyítása végett, hogy az urbéri l. m. nyiltparancs némely cikkelyei mily sokféle értelmezésnek voltak s vannak alája vetve; a meg-előztekben példaképpen csupán a 16-dik §. értel-

mezéseit említettem fel; és imé bemutattam már, hogy ezen rövid egyetlen cikkelyecske is, mennyi különböző egymástól eltérő variációkban magyaráz-tatott el! pedig korántsem tudtam ezuttal mindent fölemlíteni, mit ha több idővel rendelkezheték, fel-hozni birtam volna arról, hogy csak maga e cikk is mennyiképpen interpretáltak.

Hát még ha sorban vettem volna a pápens többi cikkelyeit is, mily halmazát kellett volna elősorolnom a különböző s néha czifrábnál czifrább értelmezéseknek?!

De erre időm sem volt, s aztán feleslegesnek is véltem a türelmet még további példákkal fárász-tani; mert a kik a pápens értelmezéseinek sokféle-ségéről a meggyőződhetést nem tartják magoktól távol: azokra nézve úgy hiszem, hogy (felmutatva, hogy a 16-dik cikk — a pápens ezen egyik leg-fontosabb határozománya, a mely alapján szolgál mindazon számtalan kisebb perek eldöntésének, a mik a majorság-telepek kezén levő földek visz-szaadatása avagy megválthatósága iránt indítottak — mennyiféle módon értelmezték?) már ezen egy példában is elégséges adattal szolgálhattam.

Azon különböző magyarázatoknak, — melyeket úgy a felemlített 16-dik §, mint szintén többé vagy kevésbé a pápens több más cikkelye is szenvedett — egy kisebb részét elenyészette ugyan már az idő; de ezt is nem ána nyiltparancs egyes tételei-nek illetékes helyről commentáltatása által; hanem vagy az által, hogy az urbéri bírák, egy vagy más, helyes vagy helytelen privát értelmezést hosszab-b vitatkozások után végre sinormértékű fogadtak el (a mire már csak azért is kénytelenek valának, mert különben valahányan annyiféleképpen véle-mé-nyezvén, számos ügyben ítéletet nem is mondhat-tak volna), vagy pedig az által, hogy az alsóbb bíróságok a felsőbb törvényszékek ítéleteit analog esetben cinosurál kezdettől tekinteni.

Egy nagyobb része azonban e különböző ér-telmezéseknek s kételyeknek ma is létezik s heves vitatkozások tárgya még; úgy hogy mind e mai napig szerfelett nagy számú olyan kérdések van-nak, melyekre az urbéri l. m. nyiltparancs alapján biztossággal oly feleletet adni nem lehet, mely ugyancsak azon pápens egy vagy más cikkéből kivont, vagy az egész nyiltparancs tetszés szerint értelmezett szelleméből következtetett s nem egy-szer helyesnek is látszó argumentumokkal meg ne támadhatnának.

Éppen e miatt jelenben is ott állunk, hogy igen sok esetben sem a földesurak, sem a szolgál-mányosok nem tudhatják, ha valjon az urbéri pá-tens alapján bírnak-e vagy nem bírnak joggal egy vagy más telekhez, földhöz? De sőt gyakran még az ügyvédek sem lehetnek képesek urbéri jog ügyek-ben olyan tanácsot adni védeneczeiknek, melynek jó sikeréről épp en a pápens szabványai nyomán — a mely pedig az urbéri döntvényeknek bázisul vagyon kimutatva — valónak bizonyosságban.

A pápens jelen sokfelé lett elmagyarázhatása miatt az urbéri bírák helyzete is valóban nem va-lami irigylésre méltó. Annival több aggályoknak érzik ők kitéve magokat, mennyivel lelkiismerete-sebb emberek.

Mert ugyan, ottan, a hol nem áll a bíró ren-delkezésére oly törvény vagy olyan szabályozvány, a melyből tisztán beláthassa, hogy mely cikk ér-telmében miképpen kell határoznia? és ottan, hol a bíró épp en azt, a minek alapján ítéleteit kell hoznia, annyi egymástól eltérő módokon, s többször még megállhatóknak mutatkozó érvekkel is támo-gatva halja interpretáltatni: hogyan tudhat teljes megnyugvással kiigazodni arra nézve, hogy a sok közül melyik hát a helyes értelmezés, s melyiket fogadja el sinormértékének?!

Ha pedig léteznék oly bíró is, a kinek lelki-ösmerete nem nagyon szigorú ellenő: nem nyilik-e annak tágas mezeje arra, hogy az urbéri pápens sokfelé magyarázhatóságát felhasználván: akként, a mint egynek vagy másnak kedvezni hajlandó, ugyanazon cikkelyt egy esetben egyképp, s más épp en hasonló esetben másképp elmagyarázassa a szegény embert a hatalmassali perében — ha amannak igaza volna is — mindig megbuktassa.

Az 1854. június 21-kén kibocsátott l. m. ur-béri nyiltparancs — a kezdő sorában kifejezettek-ből is láthatólag — a legüdvösebb célzattal nyerte létrejöttét; nagy baj azonban, hogy annak nem minden tétele zárja ki az értelmezhetést; mert hogy mily sok káros következménye voltak annak, hogy e nyiltparancs némely cikkelyei és pedig több-

nyire éppen a leglényegesebbek annyi felé elmagyaráztathattak? azt mind előszámlálni nem is lehetne.

Részemről mélyen át vagyok hatva azon meggyőződéstől, hogy azon esetben, ha az egyes urbéri pereknek, legelő- és erdő-elkülönítéseknek, s tagosításoknak elintézése alapjául kiadott eme szabályrendelet olyképpen lett volna fogalmazva, hogy annak minden egyes tétele világos és határozott legyen, s ha azon criteriumok is, melyeknek létezésétől vagy hiányától lesznek függővé a pátens némely czikkai egy vagy más jogi következményeket, szabatosan körül lettek volna írva, vagy ha legalább mindjárt akkor, mi helyt kétségek kezdettek valódi értelmükre nézve felmerülni, azok illetékes helyről commentáltattak volna úgy, hogy abból mind a volt földesurak, mind a szolgálmányosok tisztán és könnyen beláthassák, hogy mihez van vagy nincsen jogszertű igényük? ez esetben hazánk végtelen sok hátrányoktól kíméltetett volna meg, s valamint a birtokos osztályból, úgy a földmivelő népből számtalan egyesek sok kedvetlenségétől, költség- és nyomortól lettek volna megóva.

Urbéri per legalább is három ötdrészszel kevesebb fogott volna indíttatni, mert látva a felek, hogy mennyire terjedhet jogos követelésük? igen sok urbéri ügyek, főképp a kisebbszerűekből, már kezdetben kibékítettek volna, a mely perek pedig ily úton el nem lettek volna intézhetők: azoknak is legnagyobb része már régen lejárattatott volna. Birtokszabályozást, tagosítást jóval többet tudnánk felmutatni már csak azért is, mert azok keresztlvitelénél az urbéri kisebb perek nem hatottak volna olyan akadályozóan. Számtalan úgynevezett curialista vagy zsellér, ha a nyiltparancs világos határozmányai alapján magadején jóelőre meggyőződhetett volna, hogy telki állománya valóban nem felszabadulás alá tartozó-e, hanem majorsági? megváltható-e az vagy nem megváltható? és így köteles-e a megváltság a szolgáltatást teljesíteni, vagy sem? bizonyára nem várta volna be, hogy nőjével, gyermekeivel sokszor a legzordonabb téli évszakban telkecskéjéből az utcára kidobassék, a kezén volt földet elvétele által életfentartása addigi alapjától megfosztatassék, vagy, nem hagyta volna annyira felszaporodni hátralék szolgálmányi tartozásait, hogy azok exequálásakor véginségre, koldusbotra jussón, és nem volna oly szerfelett sok szegényünk mint van most, fájdalom, elég, kit az urbéri per tett proletáriussá.

Ismételve mondom, hogy ha a pátens minden egyes cikke félértelemest nem szenvedő módon leendett fogalmazva, vagy ha a kijötte után mutatkozott kételyek s balértelemestek elenyészése illetékes helyről póttasítások által magadején megtörtént volna: ma már hazánkban kevés urbéri per várna eldöntésre, nem állana előttünk az elintéztet igénylő urbéri ügyek oly tömördek halmaza, birtokviszonyaink nagyrészt már régen rendezve lennének, bevégzett tagosításokat hasonlíthatatlannal nagyobb számban bírnánk felmutatni, hazánk gazdasági tekintetben sokkalta észrevehetőbb előhaladást tett volna, s egyebeket nem említve, meg volna azon, felfogásom szerint, nem jelentéktelen nyereségünk is, hogy a szolgálmányosoknak a vételjogosítottak elleni lappangó ingerültségéről ma már alig lehetne mit felemlíteni.

Ha tehát a pátens illetékes helyről commentátója számtalan érdekelteknek s magának hazánknak is nagy kárára s hátramaradására eddig nem történt meg: valjon nincs-e nagy ideje immár, hogy ne halasztassék el az még továbbra is, hanem vagy Urunk ő Felsége méltóztassék azon legm. urbéri nyiltparancs minden kétes cikkeihez legkegyelmesebben magyarázatot nyújtani, vagy most már maga a törvényhozás méltassa figyelmére a pátens jelen állapotából származó bajokat, s segítsen azokon oly urbéri törvények hozása, vagy legalább oly interpretációk adása által, melyek valódi tartalmukon kívül semmi másféleképpen nem értelmezhetetvén: a feleknek s ügyvédeknek világos és kétségbenvonhatatlan irányadón, az urbéri bíróságoknak pedig ítéleteik hozásánál biztos támpontul szolgálhassanak?!

Ez egy oly indokolt kívánságunk tünik fel előttem, melyben alig tartom lehetőnek, hogy ne osztozzanak mindazok, kik e dolgok állását voltaképpen ismerik, s kik a függőben levő roppant számú urbéri perek gyorsan, de e mellett egyszerűsággal és igazságosan is óhajtlák minél előbb elintéztetvén látni.

Mert azon ezél elérésére — hogy az urbéri viszonyokból keletkezett megoldatlan kérdések haladéktalanul és pedig alapos igazsággal láttathassanak el — egy néhány tervezett urbéri törvényszék felállítására, vagy a tárgyalási rendszer egyszerűbbé tétele egyáltalában nem elégséges; mivel tagadhatatlan ugyan, hogy azok az urbéri perek gyors lejárattatásának jelentékeny tényezőül tekinthetnek; de szintoly kétségbenvonhatatlan az is, hogy az urbéri nyiltparancs commentátója a mellett, hogy maga is egyik leghathatos eszköz az urbéri ügyek gyors elláthatásának; egyszersmind arra nézve, hogy azon ügyek igazságosan intézthessenek el — szerény nézetemhez képest — legfőbb és olyan tényező, mely nélkül az urbéri perek igazságos eldöntésére igen sok kérdéseknél plus—minus csak annyira lehet előre számítani,

mint a mennyi bizonyossággal bír a sorsjátékos, hogy "feltett számaival tennet csinál."

Hogy a nyiltparancs szabatos commentátója már magábanvéve is az urbéri bonyodalimból kibontakozhatást gyorsabban eszközölhetővé teszi: e felett nem gondolom, hogy valaki kételkedhesék. Mert hiszen mi természetesebb annál, hogy mi helyt a felek a már commentálódott patens világos határozományaihoz tisztán beláthatják következtetésük mennyibeni jogszerűségét: mindjárt sokkal hajlandóbbakká lesznek a kiegyezkedésre, s így békés úton — mi amugy is s kívált ily ügyeknél mindig legjobb — sokkal több ügy fejeztethetik be? s lehet-e kétség a felett, hogy a mely ügyek eképp el nem békélthetnek, azokat is az urbéri bíróságok jóval gyorsabban dönthetik el, mi helyt azon alap, melyre ítéleteiket fektetniük kell, világos és ment lesz minden kétértelműségtől?

Ellenben nem bizonyos-e, hogy ha a pátens nem commentáltathatik: annak jelenbeni chaoticus elmagyarázhatósága nagyrésztben ellensúlyozni fogja azon gyorsaságot, melyet — a procedura egyszerűsítése s külön urbéri törvényszékek felállításával — az urbéri ügyek lejárattatásában nyerni lehetne? Lehet-e kétség tárgya, hogy így sokkal kevesebb per egyenlített ki békés úton? s hibás volna-e azon — már a volt urbéri törvényszékek működésének aránylag csekély eredménye által is részben indokolt — feltevés, hogy az urbéri bíróságokat a pátens különféleképp interpretálhatása mellett, működési erélyükben mindig lankasztani fogja azon tudat, hogy ha sok urbéri per gyorsan lejártnak, ez által ama kellemetlen kényszerítésbe hozandják magokat, hogy annál többször kellend ítéletet mondaniok oly §§-ok alapján, melyekre nézve kétségbe vagynak az iránt, hogy azok tulajdonképp értelme mi lehet?

Kétségtelenné tartom tehát, hogy a pátens illetékes helyről commentátója: az urbéri perek gyors elintézhethetőségének is egyik leghathatosabb eszköze; minél fogva már ez okból is a nyiltparancs commentáltatását az urbéri ügyek körüli teendők legstürgetőbbikének tekintom.

Hogy pedig azon nyiltparancs commentátója, vagy az illető kétesértelmű cikkeknél más félérthetetlen tiszta szabályozványok általi helyettesítése, az urbéri ügyek igazságos eldöntésére mellőzhetetlenül megkívántatik: ezen épp oly kevéssé kételkedhet akarkí, a kinek e tárgyakkal valaha alkalma volt saját tapasztalása után közelebbről megismerkedni.

De még a kik azzal soha életükben nem foglalkoztak is, s most talán először hallalának, hogy sok száz földesúrnak sok ezernyi zsellér család kezébe szolgálat vagy taxafizetés mellett átadott számtalan kisebb majorság földjeire nézve a pátens 16-dik cikke alapján döntetik el az urbériszékek által azon kérdés, hogy visszabocsátassanak-e e földek az eredeti tulajdonosoknak vagy maradjanak a tartozmányok megváltása mellett a zsellerek kezén? mondom még azok is, kik azt most először tudnák meg életükben, s csak legelőször hallanak, hogy azon cikke — melytől százak és százak e földekhez tulajdonosi joga, s ezernyi ezer szegény zsellér család életmódja s jövője függ — annyi egymástól eltérő különbsékeképpen értelmezthetők, s ugyanakkor azt is megtudnák, hogy azon leglényegesebb cikkekké között, melyek bázisán az urbéri törvényszékek itélnek, még több olyan vagyon, mely nincs úgy fogalmazva, hogy ment legyen a sokképp magyarázatoktól: kérdem nem fogának-e még ilyenek is könnyen meggyőződhetni arról, hogy ezen állapotoknak még további fenntartása nem volna egyéb tömördek érdekek kockára tételénél?

Hát még kik nemesak az imént mondottakat tudják, s nemesak azt tapasztalták, hogy gyakran mily ingó alapra kénytelenek fektetni döntvényeiket az urbéri bíróságok, hanem a kik közlelő s nagyobb terjedelmében ismerik azon előszámlíthatatlan bajt s nyomorságot, mit a pátens sokképp értelmezhetése annyianak s közvetve hazánknak is okozott: szólhatnak-e meggyőződésből az ellen, hogy a pátens commentáltatása elodázhathatlan szükségessé vált?

Nagyon sok nyilatkozatot hallottam már olyant, hogy az urbéri nyiltparancs illetékes interpretátója az igazságszolgáltatás érdekében multhatatlanul szükséges, és csak közelebbről is volt alkalom olvasni, egy e téren igen kitűnő szakavatottságu gyakorlott törvénytudó nyilatkozatát, hogy a pátens „hiányos s törvény tisztaságával nem dicsőkedhetik.“ Olyanul azonban, ki azt állította volna, hogy a pátens elég tiszta s ekképp a commentatio mellőzhető, még csupán egygyel volt alkalam pár év előtt beszélni.

Ha tekintjük a pátens legtöbb cikkét, s a többségről az egészre vonunk következtetést, akkor ezen állítást tökéletesen helyesnek találjuk; mert legtöbb §-nak tiszta, határozott értelme van. Sőt ha azt vesszük a tisztaság kívánalmának, hogy lehesse minden cikknek valami értelmet adni: akkor még inkább igazat kell adnunk ezen állításnak, mert a pátensnek nincsen olyan cikke, melynek semmi érteleme sem volna adható. Én magam is tudok minden §-nak értelmet adni, s épp úgy más is tudja azt értelmezni; csak az a kis baj van vele, hogy — a mint már az előbbiekben is mondtam — néhány cikket éppen a leglényegesebbek közül valót, egyikünk ért egyképpen, a másik

másképp, s a harmadik, negyedik s tizedik ismét más-másképp; a tisztaság tehát az ilyen cikkekre nézve csak relativ, s a míg egy vagy más cikke olyképp van fogalmazva, hogy annyi elfacsarásokat, sőt néha elég erősen motiválható annyi-féle különböző magyarázatokat megtűrhet: addig a törvény tisztaságával soha sem fog bírni, addig biztos jogalapul egyáltalában nem szolgálhat, addig hiába mondjuk, hogy az efféle kétes cikkeket szó szerint így kell értelmezni, mert mindig azt felelhetik reá, hogy nem így kell biz azt, hanem — amugy.

A míg tehát a pátens legnagyobb fontossággal bíró cikkei a példaképp felhozott 16-ik cikke mintájára néha büszféleképp is elmagyaráztathatnak: addig az urbéri ügyekben igazságszolgáltatás érdekében a commentatio legsstürgetőbb ki-vánni való marad.

Mert — mellőzve azokat — miket ennek bebizonyítására immár előadtam, csupán azt bátorodom kérdésbe tenni, hogy a midőn még maga a felosztott kir. legfelsőbb törvényszék is, az urbéri pátens több cikkeiely értelme iránt fölmerült kételyei miatt felsőbb helyekre magyarázatot volt kénytelen folyamodni és sok urbéri per éppen ezért ellátatlan kellett hagynia: lehetne-e remélni azt, hogy a felállítandó urbéri törvényszékek az igazságszolgáltatás követelményeinek megfelelőhessenek? Midőn még tiszta törvény mellett is — azok alkalmazásában — tévedhet a bírő: nem bizonyos-e, hogy törvénytisztaságu urbéri szabályok nélkülözése mellett az urbéri székek annál több tévedhetéseknek lesznek alávetve? Lehet-e kételkedni, hogy azok számos, jelentékeny ügyek elhatározásánál nem lesznek egyebek megannyi arbitrativum forum-nál? Volna-e tehát helyesen indokolható (még akkor is, ha az urbéri székek a legingatlanabb jellemű emberek közül választva szemeltetnének ki s akképp alkalmatának össze, hogy egyszersmind igazi méltányossággal legyenek tekintetbe véve az illető nemzetségek is) mondom indokolható volna-e, hogy annyi tömördek ingatlan javak tulajdonossági kérdése s ezzel kapcsolatban ezernyi egyes családok sorsa igen sokszor csupán attól tétessék függővé, hogy az illető bíróságoknak azon számtalan értelmezések közül, melyeknek a pátens cikkei alája vannak vetve, melyiket állandó tetszésükben döntvényeik alapjául kiválasztani?

Ily körülmények között tehát az urbéri nyiltparancs commentátója (mint az ezen nemű perek gyors és igazságos elintézhethetőségénél legfőbb tényező) nem kevesekkel közös szerény nézetem szerint az urbéri ügyek körébeni teendőknek legsstürgetőbbiké.

Igy aztán, de csak is így lehet remélni mind azt, hogy az urbéri perekől gyorsan megszabadulunk, mind pedig főképp azt, hogy ezután az urbéri bíróságok is minden urbéri kérdésekben valóban igazságot fognak szolgáltatni tudni; a mire különben, ha a pátens mostani állapotában meghagynék, kilátás nem lehet.

A magyar delegatio ülései.

Január 20-kán a királyi fogadtatás után a magyar delegatio tagjai majdnem teljes számmal a kijelölt ülésterembe d. u. 2 órára összegyűltek.

Pontban 2 órakor Zsedényi főbívia a bizottság legidősb tagját, Majláth Antal grófot, hogy foglalja el, mint korelnök, az elnöki széket; a korejegyzői tisztségre pedig Bethlen Gábor gróf szözlítették föl.

Majláth Antal gróf erre szép beszéddel foglalta el az elnöki széket.

Ezután felolvastatnak a delegatio tagjainak választásáról szóló felső s képviselőházi jegyzőkönyvi kivonatokat. Liphay Béla báró, Csengery Antal, Radich Ákos, Klapka Gy., Hertelendy Kálmán, Székely Péter, Botika Mihály, Tisza Kálmán távol voltak.

Ez utóbbira nézve Ghyezy jelenti: hogy betegeskedése miatt nem jelenhetett meg, de ezen akadály megszüntével azonnal meg fog jelenni. A delegatio többi tagja igazoltatik.

Olvastatik ezután a képviselőház elnökének átirata, melyben jelenti: hogy Bartal György lemondása folytán Sziatányi Bernát legtöbb szavazatot nyert póttagot szözlította fel a Bécsbe menetelre. Somssich Pál ez eljárást nem ugyan a törvénynyel ellenkezőnek, de formailag hibásnak tartja és a joggyűjteménybe fölemlíteni kívánja, hogy jövőben hasonló lemondások egyenesen a delegatiókhoz intéztessenek. — E fölött vita fejlődik ki. — A küldöttség végre Ghyezy Kálmán azon véleményét fogadja el, hogy megalakulása előtt e részben sem hozhat határozatot, megalakulásáig tehát az ez iránti intézkedés is elhalasztandó.

Ezután Somssich Pál szólott.

Végül korelnök jelenti, hogy a miniszterelnök a küldöttség kívánatához képest, ő Felségének a királynak tudomására hozta, hogy a magyar delegatio személyesen kívánja ő Felségét üdvözölni. A királyné e kívánságot igen szívesen vette és sejtálja, hogy mostani állapot nem engedi annak teljesítését. (Élénk éljenzés.) Ezzel az ülés eloszlott.

Január 21-kén Somssich túlnyomó szavazattöbbséggel a delegatio elnökévé, Horváth jegyzőjévé választották.

Csengery követeli, hogy a delegatio minden hivatalos okmányában az 1867. XII. t. cz. 38. §-a szerint a „közösségek tárgyalására kiküldött bizottmányok“ nevezessék. Az ülés elfogadja az indítványt. Somssich hosszabb beszédet tartva, hangsúlyozza ama feladat nehézségét, hogy a haza fejlődési processusában csak elméletileg behozott intézmény gyakorlatilag valósttassék, a törvény megjelöli ugyan az eszközöket és megmutatja az irányt, melyben haladnunk kell, de az ösvény még járatlan és a munka kétséges, a melylyel kísérletet teszünk. Az úttörés nehézsége nekünk jutott osztályrészünkül. A bizottmányunk egyesített és erőlyes buzgalma oldhatja meg csak a feladatot, ha az a király iránti köteles hűség mellett a pragmatica sanctióból folyó kötelességeket teljesíti, az ő Felsége többi tartományaihoz való viszonyból származó érdekeket kellőleg méltányolja és hazánk alkotmányos jogait és törvényeit a vele született soha sem ingadozó hűséggel megóvjá.

Az elnök végül élteti ő Felségét és a hazát. Ezután Szapáry indítványára 7 tagu bizottmányt küldetik ki az ügyrend kidolgozására és pedig megválasztattak: Rajner, Csengery, Ghyezy, Szögyényi, Kerkapolyi, Zichy és Várady.

Levelezés.

M. Várárhely, január 16 kán, 1868. — Marosszék állandó bizottmányának f. év nov. 14-kén s következő napjain tartott közgyűlése hazafi kötelmei közt legstürgetőbb teendők egyikének ismerve, azt, hogy a 10 éves hazai átoknak, a megbol-dogult Bach- és Schmerling-rendszernek, a nép közérköltetésére gyakorolt romboló befolyását, a haza rongált testének ezen legvézűbb sebeit, a különböző vallások gyakorlati jogainak tekintetben tartása mellett, szóval a népevelés ügyének fölkarolása és gyámoltatása által igyekezzék valamennyire beheggeszteni. E czélra egy számos tagból álló választmányt nevezett.

Ez történet két hóval ezelőtt.

Most pedig van szerencsém örömmel tudatni, miszerint ez alkalommal eltérve jó atyáink nyomdokaiból, kik gyakran legűdösebb határozatok hozatalával is csak a határozatlan maradtak, az ige testé válni kezd, közszeretethen álló főkirálybírák, ki a neveléstügyi választmány elnöke, az ügynek oly hatalmas lendületet adott, miszerint határozottan állíthatni, hogy a szék bizottmányának nemes és hazafias intézkedése erőlyesen végrehajtani is fog.

Ugyanis legelsőben aláírási-iv indíttatott, melyen valamennyi alkotmányos tisztviselő s a törvényszéki egész személyzet aláírt. Külön kiállított kötelezvénynyel is kötelezve magát, hogy valaméddig ezen szék szöglátában leend, minden hónapi fizetésének kiszöglaltatása alkalmával a pénztárnok illetőségének egy százalékát e czélra visszatartassa. Ezen látszólag csekélység évenként 400 o. é. frtot tesz.

Továbbá a napokban indult körútra a székben főkirálybíró úr ő mlsága, választmányi tag és városi plebános Veszeli Károly úr kíséretében.

Ezen körútnak czélja: 1. személyes meggyőződést szerezni a felől, hogy, mely helységeken legelbanyagoltabb az iskolatgy, s ennél fogva melyek igénylik a legelső segélyt. 2. A közságyonall bíró nagyobb helységekké végezni a felett, hogy mennyivel kívánnak járulni saját keblly, és mennyivel a szegényebb helységekké népiszkoláihoz. Végre 3. idéztet bizottmányi gyűlés meghatározván, hogy a szék területén levő minden júhosoportnak első fejeséből származó haszon e czélra fordíttassék, főkirálybíró ő mlsága nem vélte fölöslegesnek ezen határozathoz illető tulajdonosok beleegyezését is megnyerni. Ismervén ő mlsága az ügy iránti érdekeltségét, nagy népszertéségét, elragadó szónoklatát és modorát, ezen körúttól a legjobb eredmény várható. Hátra leend még a nagyobb birtokosok segélye, kiknek hozzájárulásával, közép számítás szerint, az évenként e czélra folyóvá tehető összeg 1500—1600 frtot teend, mely lelkiismeretes és pontos kezelés, valamint a népiszkoláknak helyzetük és körülményeiknél fogva szerény igényeik mellett az ügynek jelentékeny lendületet adhat. Vajha valamennyi székely törvényhatóság ezen, szükségesség és hasznosság szempontjából a mindennapi kenyérrel egy színvonalon álló ügynek fölkarolását hasonló lelkesültséggel, hazafi kötelmeinek legstürgetőbb teendői közé sorolná!

A Petőfi-szoborra székünk területén gyűlt összeg 209 frtot tesz, mely f. hó 11-kén küldetett el gr. Haller Ferencnek, kitől felszöglítás jött volt főkirálybírákhoz a felső-fehérmegyei birtokosság nevében, s ki az adakozók névsorát bizonyosan közölni is fogja.

Az ország halottja, az elhunyt Dózsa Elek helyébe f. hó 24- és 25-dik napjain leend a képviselőválasztás. A közvélemény addig rostálgatta az ügyet, míg a jelöltek száma meglehetősen leapadt. Az eredményt előre megjósolni nem lehet, de a többségnek folyton nyilvánuló esélyes és érett politikai nézete biztos reményt nyújt arra, hogy Dózsa Elek helyét jobboldali képviselő foglalandja el, s ha azt úgy, mint a nagy halott, betölteni nem is leend képes, a körülményekhez képest t. i. általánosan fölláttott elv levén, hogy ezen alkalommal városi polgár és birtokos választassék, a legérdemesbök egyike fogja a koszort elnyerni.

Szólunk valamit a társas életéről is, mely nagyon silány. Az Apolló-terem tres, színház nincs, hol a hosszú és unalmas téli estéket épületesen és mulatságosan tölthetnők. A helyi állomásozó ezred tisztikarának van kaszinója, hol remek zenekara hetenkint egyszer hangversenyeket ad, mely 9 órán túl társas körü tánczestélylő változik; de nekünk is volt honvéd bálunk, s még leendő f. hó 22-kén, az első arisztocrácia báljának nevezték, ez — mint mondják — polgárság bálja leendő; sajnos, korszerűtlen össze-nem-simulás, főleg hol elkülönözve egyik kassza sem erős. Örjön Isten, de jöhet oly idő, midőn kaszt-, vallás- és nemzetiség nélkül testvériesen összetartanunk kell.

A városi kaszinó egyet megartván rendes nagy gyűlést, újból megalakult, de a részvényesek száma nem szaporodik, a kir. tábla, a tanári kar, egy-két városi polgár, a székből a főtiszt, törvényszéki elnök, ennél többre még nem ment, talán az „egyenlőségi kör“ fogja el az embereket, mely olcsóbb, s mely Pestről meghozatván a hasonló egyet alapszabályait, Dobolyi Sándornak, a város 1848-beli képviselőjének, a most is közszertetben álló, fedhetlen politikai jellemű ösz bajnoknak elnöksége mellett szintén újból megalakult, a polgárság nagyobb része s az összes fiatalokhoz a vidékekről is nyer napunkat proselytát.

A városi állandó színház ügyéről csak pár szót. Az eszme M. Váráshelyre állandó színházat építeni 1848 előtt pendített meg; a terv részvények alapján volt végrehajtandó, de annyiba hagyott. 1858-ban az eszme ismét megpendített, többet bált rendeztek e célra, a tiszta jövedelem több volt 100 egy néhány forintnál. Bulovszky Lilla Kolozsvárról egy jutalomjátékának jövedelmét küldötte e célra. Komáromi F.-nek, midőn Pestről lejtött, két kis vígjátékát adták elé szintén e célra, a pénzek befolytak, de jelenben ki kezeli? annyi év óta a kis tökéből mi lett? fölvilágosítást kérünk.

r. l.

Ausztria.

Bécs, jan. 20. A reichsrath delegációjának 6 Felsége által ma d. u. 3 órakor történt fogadtatása alkalmával az elnök gr. Auersperg Antal tartott 6 Felségéhez beszédet, mely — a magyar delegáció bemutatásánál gr. Majláth Antal által mondott beszédhez hasonlólag — a legmélyebb hódoltnak adott kifejezést. Auersperg gróf ezen beszéde lényegesen ezt tartalmazza: A reichsrath delegációja — a birodalom másik felének képviselői iránt testvéri érzülettel viseltetve — azon lesz, hogy közreműködjék a kitűzött feladat idővös megoldására, hogy így a császár jóakaró szándékai teljesíthessenek, és az összmönarchia érdekei tartósan megővöszanak. Az elnök azon óhajással végzi szavait, hogy a delegáció intézménye, az összes részvevők együttműködése által az összegre nézve gyümölcsözőleg fejlődjék ki; — hangosan kiáltván: Isten tartsa s áldja meg és boldogítsa Felségedet! Mire a gyűlékezet háromszoros „Éljent!“ kiáltott.

6 Felsége lényegesen így válaszolt: „Szívesen tödvölzi a delegációt, azon örvendetes bizalomban, hogy annak sikerülni fog, az alkotmány által hozzá utasított feladatot gyorsan és megnyugtatólag megoldani. A tanácskozásoz jó eredménye lényegesen hatni fog arra, hogy Ausztria népeinek bizalma ezen ujonnan alapított intézmény iránt növekedjék, és hogy e népek szabadságai iránt az alkotmány terén új kezességet leljenek.“

KÜLFÖLD.

OLASZORSZÁG. Az „Opinione“-t római levelezői arról értesítik, hogy a pápai fővárosban rendkívüli katonai tevékenység uralkodik. Névszerint annyira sietnek a város erődítésével, mintha az ellenséges sereg már utban volna. Sőt még vasárnapon át is dolgoznak. E lapot arról is értesítik, hogy sok francia katoná, kinek szolgálati ideje lejárt, Civita-Vechiából Rómába jön, hogy pápai szolgálatba álljon.

A „Italia“-t pedig arról értesíti hasonlólag római levelezője, hogy az elűzött Bourbonok roppant tevékenységet fejtenek ki Nápolyban.

Az olasz kamrában a velencei követek elkeseredése Broglio cultusminiszter ellen. Midőn nemrég az alsóházban arról volt szó, hogy mi történjék azon osztrák tisztekkel, kik az 1848—49-ki forradalomban való részvételért állásukat elvesztették, a kormány kéznek nyilatkozott, őket előbbi rangfokozatukba visszahelyezni. A velenceiek azonban azt kívánták, hogy ezen tisztek a forradalmi kormánytól nyert rangfokozatba helyeztessenek be. Vita folyama alatt az oktatásügyminiszter — kit egy velencei kerület, Bassano, választott meg képviselőjévé — megjegyezte, hogy a királyi kormány nem ismerheti el a forradalmi kormánytól adott méltóságokat, mi természetesen éppen a velenceieknek esett nagyon zokon. A had- és tengerészügyi miniszterek pedig kijelenték, hogy a velencei tiszteknek nem lehet előnyt adni más tartományok tisztjei felett, s mint tudjuk, a kamara is a kormányra nézve kedvezően döntött a kérdés.

FRANCIAORSZÁG. Napoleon herceg rüpirata, melylyel a nagybátyai politikával szembe akar szállani, képezi Párisban és a politikai világ-

ban a beszéd tárgyat. A herceg, úgy beszél, midőn a „Siécle“ előtt elzárta hasábjait, ciklett rüpirat alakban akarta közzétenni, a közben azonban híre ment a munkának és tartalmát megdönték a tuillériákban is. A császár tudomást vévén róla, igen bosszússá lett és tudtára adta unokaöccsének, hogy azon esetre, ha rüpiratát közrebocsátja, jót tesz, ha hosszabb időre elhagyja az udvart, Páris és Franciaországot, minthogy 3. a császár, nem akar fellelősséget vállalni oly csinálmányért, mely a császári politikával ellenkezik. Különböző dologról több bírvátozat kering a közönség közt. A leginkább elterjedt hír szerint III. Napoleon a herceget arról értesíté, hogy ciklettének közrebocsátása után nyomban senatus tanácsot hi egybe azon célra, hogy az alkotmány azon ciklettjét változtassa meg, mely a császár unokaöccsére eshetőleg öröklőjogokat ruház. A herceg fogalmazványa állítólag igen heves hangon van írva, és az olasz mozgalomból kiindulva, végül több belszabadságot vagy egy nagy nemzeti háborút kíván, mely nem annyira Poroszország és Németország ellen, mint inkább Oroszország ellen és Lengyelország felszabadításáért küzdenék. Így szólnak a hírek, melyeket ily formában nem ma hallunk először. A császártól megszokták már azon politikai taktikát, hogy, midőn az ország elégedetlenségét fejezte ki valamely szándékait vagy behozott intézmény iránt, előállt unokaöccse és kifejezést adva a közvéleménynek, mialatt, míg t. i. a francia hiszékenysége véle foglalkozik, az intézmény meg is gyökerizik és mire figyelmessé lesz a vele tűzött játékra, van gondoskodva tárgyról, mely ismét szórazkottassa.

Közeledvén a sajtótörvények tárgyalásának ideje, a „Patrie“ a sajtót vádolja, mint mely utóbbi időben háborus aggodalmakat keltett.

KELET. Oroszország visszavonulási manővere jól értesült forrásból merített hír szerint onnan ered, hogy Bismarck gróf erőteljes erőterjesztéseket tön az Ausztriával időelőtti összeütközés ellen, a mely bizonyos mértékben fegyveres intervencióra vezetne Törökországban. Mondják, mikép érintett előterjesztések oly feltételek alatt hallgattattak meg, melyek jelenleg Bécs és Berlin között buzgó tanácskozásoz tárgyat képezik.

ANGOLORSZÁG. London, jan. 4. A római katolikus papság nyilatkozata, mely deczember 23-ról kelt és 19 püspök által íratott alá, Irlandból ered, s nagy figyelemre méltó, mert Irlandban a papság lényegesen tényező a politikai életben. A nyilatkozat őszintén elismeri az irlandi nép hibáit, de egyszersmind nyíltan kimondja, hogy ezen hibák az elnyomtatásból keletkeztek, mely alatt Irland századok óta nyűg; azután behatólag esetele e szomorú időszak történelmét, s azon következtetéshez jut, hogy az irlandi, a mint jelenleg létezik, az angol törvényhozás teremtménye. Elmélkedésük rövid összefoglalását az alírt főpapok a következő pontokban adják: 1) Irland szegény és tehetetlen, de ennek nem a nép, hanem az angol törvényhozás oka. 2) Ez utóbbi oly módon gyakorolta hatalmát, hogy nem csak ideiglenes szegénységbe döntötte Irlandot, hanem megsemmisítvén a nemzeti jölet összes forrásait, azt örökös szegénységre kárhoztatta. 3) Ezen szegénységből s elajásodásból keletkezett kül- s belföldön a közbiztonság veszélyeztetése. 4) Az eszközök minőségéből, melyekkel Irlandot gazdaggá és elégteltté lehetne tenni, kiderül, hogy azok nem eredhetnek az angol parlamentből, fel sem említve, hogy Irland különválási törekvései s a külföldi intervencióra való hivatkozás csak ugy szűnhetik meg, ha Irland visszanyeri nemzetiségét, s ha a souverain (tehát Victoria királynő, mint Irland királynője), ismét helyreállítja az irlandi felsőházat és parlamentet. „E nyilatkozatunkat — mondja az okmány — Irland és az egész világ színe előtt tesszük, az ég s a föld, a jelen és jövő érdekében... Megtetjük kötelességünket; az angol államférfiakon van a sor ezen életkérdésben döntő határozatot hozni.“

NÉMETORSZÁG. Grandenzben és környékén a só ára, tekintettel a nagy inségre, 3 tallér 9 garasról 4 tallérre fölemeltetett. A Münchenben megjelenő „Volksbote“ erre megjegyzi: „Miután az embereknek ott a száraz kenyeren kívül ugy sincs egyéb sözni valójuk, s adandó esetre az állam érdekében levestüket sózatlanul is megehetik, az egész intézkedésnek nincs valami nagy hordereje, s így remélhetni, hogy maholnap nálunk is behozatik.“

Poroszországban, hol tudvalevőleg sohasem fegyverkeznek, a múlt évben nem kevesebb mint 159 új zászlóalj, 146 lovas század, 52 tüzérlőte, 15 vartüzérségi- és 17 utász század és 4 szekerész-zászlóalj szervezetett. Ezek létszáma összesen 200,000 embert tesz. A katonai szolgálat minden ágai gyökeresen átalakítottak, s az egész hadsereg 4 és 6 fontos öntött aczélu ágyúkkal látatott el. Az ujonnan megrendelt s más beszállított tüfegyverek száma 250—300,000 darabba rug, s most éppen ismét 3 új gyalogezred s 2 vartüzér ezred szerveztetik. Négy új lovasezred alakítása tervben van.

AMERIKA. Amerikai lapok jelentik, hogy az ottani gyárakban európai hatalmasságok részére roppant mennyiségben rendeltettek fegyverek; például Oroszország 30,000 puskát, Poroszország pedig 100 revolver-ágyut rendelt.

KÜLÖNFÉLÉK.

* Mai számunkhoz van mellékelve Nagy Péter beszéde, melyet, mint képviselő-jelölt, elmondott Kolozsvárrt 1868. január 22-kén, a választópölgárok közgyűlésén.

* Nagyon gyengén állhat a Vetterpárt, hogy azt a tegnapi „M. Polgár“-t olyan nekieseredett módon meg kellett tönni oly dolgokkal, mikhez eddig inkább a szélső-baloldali polyvairó-dalmat láttuk leereszkedni. Kivéve pár hasábot, majd minden szövege zuga annak van „szentelve“, hogy a jobboldalt gyansítsa, insinnálja tényeket ferdisten. Számo mosolygal olvastuk az újabb meg újabb újdondási licentiat, s a politikai vélemény iránti vastag intoleranciából kiinduló másodezikkeket. Nyugodtan bizzuk az olvasóközönségre, hogy hasson. Nem használjuk fel az alkalmat a visszatorlásra, s korteskedésre, bármily kedvező pillanatban jelenjék is meg lapunk. Csupán egy tételre teszünk megjegyzést. Azt mondja a „M. P.“, hogy a választópölgárok szeredai értekezletének „nagy részét Vetterpártiak képezték“ s inkább a balpárt jelöltjét éljenézték. Nő ezt, elhihetik a „M. P.“ olvasói, de a kolozsvári választó, ki a gyűlésen jelen volt, leneveti. Hát aztán, ha olyan nagy többségben voltak a Vetteristák, miért nem szavazták le a jobboldali jelölést. Az éljenek? Ne beszéljünk a karzati dolgokról: azokat bizony túlbarsogta a választópölgárok rop-pant többségének éljenése, melylyel Nagy Péter tödvölgetett. Azt is megjegyeztük, hogy Nagy Pétert valamennyi tized értekezlete előre jelölte, s tudni való volt, hogy ha az ünneplés közgyűlése is kijelöli, nyilatkozatát megteendí. De elég! Nem vitatkozunk. A kolozsvári jobboldal nem szorult a mi további támogatásunkra, s tartozunk kö-zönségünknek azzal, hogy némely dolgokra nézve a „M. P.“-nak egész ömegtágadással adósok maradjunk a felelettel, a mint hogy ő is adós maradt a fontosabb elvi kérdésekben.

— Érdekes követválasztásunk, az izraeliták mai ünnepe miatt, már tegnap d. u. 2 órakor kezdetét vette, s tartott a szavazás 5 óráig, folytatása mára hagyatván. Mint tudjuk, az izraelitákon kívül még igen sokan szavaztak, s ezek közt számszerint 75-ön a feleliek is. Az eddig lefolyt jelenségek csak igazolják azon többször kifejezett hitünket, hogy a szabadeltvi jobboldal jelöltjének megválasztatása bizonyos. Csaknem minden tegnap szavazott Nagy Pétert éljenézte. Éljen!

— 6 Felsége a király legmagasb válsza után, melyet a magyar delegatio koreláknak adott, azokhoz, kiket már személyesen ismert, szívélyes szavakat méltóztatott intézni, — mig az ismeretlenek gróf Andrassy Gyula miniszterelnök mutatta be. 6 Felsége Perczel Mór, a ki ezuttal különösen derültnek látszott, kitüntető figyelemre méltatá. „Örülök, hogy láthatom!“ — mondá a király. — „Fogadj Felséged hódolatomat és köszönetemet!“ — válaszolt a megszólított. — „Remélem — folytatta 6 Felsége — szerencsésen fognak munkálodni!“ „Iparkodni fogunk Felséged kegyes intentionak eleget tenni!“ felelt Perczel.

— Az eddigi közös hadügyér b. John csakugyan visszalépett; utóda b. Kuhn lett. A hivatalos lap hozza is a kinevező s illetőleg felmentő legf. kéziratokat. John visszalépésének okánl biztosan a hadi budget leszállítását állítják, s ebből is kitűnik azon hírek kacaszerűsége, melyek a hadi költségvetésről oly rémséges dolgokat hordtak szármayakon.

— Maros-Váráshelyt is ma vette kezdetét a követválasztás. A választók száma 1300 körül jár. Felléptetve több jelölt van; kié lesz a diadal, pár nap alatt elvállik.

— Nyilvános köszönet. A mi nagy és dicső, nagyot és dicsőt szül az. Örömet és lelkesedést gerjesztő kegyesség, páratlan nyaglekltség, valamint a haza polgárainak mivelődése és jölete előmozdításahani ernyedetlen buzgóságnak voltak szemtanui Kendi Lóna román lakosai: ugyanis méltóságos gróf Teleki Miksán é ő nagysága ez iskolai évben többször meglátogatván személyesen a falusi iskolát, több udvari személyek kíséretében, ott a gyermekek előhaladásáról meg akarván győződni, kihallgatásokat tartott, és, valamint a jó előmenetelt tanusító gyermekeket megdicsőerte, úgy a resteket és hanyag szülöket megfeddeni el nem mulasztotta. Hogy a buzditás még sikeresebb gyökeket verjen, az iskolába járó összes gyermekeket többször megvendégelte, és hogy a kiképez-tetés is lehetségesebbé tétessék, mindennemű szük-séges könyvekkel ellátni méltóztatott, valamint egy nemzeti lobogóval is. Valóban boldogoknak mondhatjuk magunkat, midőn a Teremtő egy ily nemtő-vel áldotta meg helységünket, kinek minden lépte csak áldást hozó. Miért fogadj a mlgs grófnő ő ngsa a falusiak iránt tanusított számtalan jöte-ményeiert őszinte szívünköl eredő legforróbb hálaköszönetünket.

Jenei Miklós,

kendi-lónai gör. kath. lelkész.

— A hivatalos lap újabbán 6 Felségének egész sor adakozásait közli; nagyobbára protestáns egyházakra terjesztve ki.

— Múlt hétfőn kettős diadalt aratott Hymen. E napon vezette oltárhoz b. Bánffy Zoltán a szép és szelleműs gr. Bethlen Aurélia úrhölgyet,

s Kolozsmegye e részben is igyekező törvényszéké-nek egyik tagja, Dörgő Albert a kellemes Filker Eliz kisasszonyt.

— Dobokamegye 3 havonkiut tartatni szokott megyei bizottmányi gyűlését a főispán folyó évi február hava 17-dik napjára hivta össze, mely-nek tárgyai lesznek: egy alispán és egy megyei törvényszéki aljegyző, mint árvai széki bíró, vá-lasztása és több megyei kobli ügyek elintézése.

— Egy fogarasi román roz nevén veszi, s ezt a „G.“-ban papirostra is teszi, hogy Pus-kariának, mint országgyűlési képviselőnek, e hó 8-kán Fogarason fáklýászenét adtak, és éppen a románok, kiknek, szerinte, sirniok kellene, a mint egy pesti képviselőt meglátnak, habár az mindjárt Puskáriu is. Hanem hát biz azok a fogarasiak nem sirtak, sőt ugyancsak kiáltozták a „szetreászke“-át a pesti képviselőnek. — Elég fatum, hogy egy ember csak egy ember, ha még amolyanabbul is tor-zonborzkodik.

— A brassói „Gazetta“ pesti levelezője panaszkodik, hogy a román képviselők, s Pesten levő román hivatalnokok nem eléggé az ő izlése szerintiek; például a multkor is egy szerb-ruthen-szláv-román gyűlés volt, hol egy minden ügybeni véd- és dacszövetség létrehozása indíványoztatott; hanem biz azok a románok nem akarták meggyő-ződésüket előre lekötüni, s így csak kanonok Pap-falvi C. írta alá e szerződést. Levelező reméli, hogy jövőre — ámbár nem tudja még, ha Kolozs-várrt (!) vagy tán Szebenben (!) lesz az ország-gyűlés — olyanokat választanak, kik hozzáz mennek tanácsot kérdezni. Emilit továbbá, hogy egyik oláh-országi miniszter fennjárván, szóba elegyedett egyik ott levő románnal, ki olyan badar dolgokat beszélt, hogy levelező is pirul érette. — Valjon mit beszélt, a miért levelező is el tudott pirulni?

— A h. zenekörnek február havi előadása, mely f. hó 26-án lett volna megtartandó, Pichler úr közbejött hangversenye miatt, (melyben a zene-kör működő tagjai nagybárra mind szerepelnek) február 2-dik napjára halasztatott.

— A házi zenekör február 2-án d. u. 4 órakor tartandó előadásának műsorozata: 1) „A rémvár“ nyitány, sextette, Prochtól, előadják a zenekör tagjai. 2) Nagy ábránd, „Lucia“ból, Beyer-től, zongorán előadja Retteg Mari k. a. 3) Recita-tív és aria, Bach Sebestény, „Jézus a Jordánál“ ezimű oratoriumából. Vonó négyes kísérettel éneklí Berecz Edéné. 4) Ábránd, „Traviatá“-ból, zongor-án 4 kézre előadják: Tauffer Lenka k. a. és ifj. Tauffer Ferencz úr. 5) Concert, (E moll) Mendels-sohn-tól. Hegedűn előadja Mátéfi Károly úr, zongorán kíséri Klein Frigyesné úrhölgy. 6) Cavatina a „Két Foscari“ dalműből, Verditől (sextette), elő-adják a zenekör tagjai.

— „Egy Magyarországgal kibékült s így megerősödött Ausztria legveszélyesebb ellene a muszkanak, s a panszlavismának“, így szólnak egyik pétérvári lap után a szláv közlönyök. Tehát, mondják odább, igyekezni kell e megerősülés elé minél több akadályt vetni, hogy mindkettővel el-bánhassék a hatalmas Oroszország. „Nagyobb ösztinéséget már csak nem kívánhatunk, és ezek-kel küzd egy zászló alatt a „Magyar Ujság“ et comp. — O tempora, o mores!

— Prágában e hó 19-kén furcsa kravall volt. Több hordár néhány muszka imádó által fel-izgatva le s fel tolongott az utcaikon, szidva Beustot s a németet. A rendőrség néhányat elfogott s így vetett véget a panszláv mulatságnak. — Az etno-graphiai kiállítás hősei, egyebütt nem találván fü-lekre, már a tragerekre szorultak; hanem, mint onnan írják, maholnap még ezekeél is lejár nekik.

— A honvédsereg orvoskari főtisztje, Schneider orvostudor, ki 19 év előtt Bem thkkal együtt menekülván, a nehéz viszonyok közt a török földön szintén muzulmánná lön, most családostól a ker. kath. egyház kebelébe óhajtott visszatérni. Szombaton a bgprimás várbeli házi kápolnájában nejjével együtt letevén az apostoli hitvallást, sz. gyónás és áldozás után török nejjéveli frigyét ke-resztény kath. házassággá változtatta; vasárnap pedig hat gyermeköket maga a bgprimás a keresz-tség szentségében volt kegyes részesíteni.

— Granizáról, a krakó-vasói vasút men-tében fekvő orosz határszéli városkából jelentik, miképp ott egy állítólagos gabonaszállítányt fog-laltak le, mely alkalommal kitűnt, hogy a szákok-ban revolverek, karabínok és löszerek voltak.

— A pápát újra veszélyesen betegnek mondják, s már pápaválasztásról gondoskodnak. Ez a hír, mely többször volt, s mely addig lesz, mig egyszer csakugyan több lesz hírnél.

— B.-Hunyadról, a vasúti mérnökök és teleklönyvi helyszinelők kiszállása folytán meg-élénkült, szép jövőjü m.-városból a casino-egylet-nek egy f. hó 18-án lefolyt, szokás szerint díszes s jó eredményű tánczvigalmáról írnak; s midőn felemlitik Kalotaszeg főhelyének egyik nevezetes-ségét, a szép hőlgykoszort, hol annyi viruló rózsá közt báklírályné határozni meg teljes lehetetlen, — nem tehetik, hogy a rendezőknek köszönetet ne szavazzanak a csinos beállításért. Az intelligentia buzgalma folytán virágzásnak iudult casino-egylet-nek nemsokára még egy bálja lesz, s ez alkalomra már jó zenészekről is gondoskodva van.

A Sarolta császárnő felől érkezett tudósítások szerint bizonyos, hogy a szerencsétlen császárnő férje haláláról már értesült; az idevonatkozó eddigi hírek azonban időelöttiek voltak. Csak 14 napja, hogy az orvosok tanácskozára gyűltek egybe a végből, valjón a gyászos eseményt tanácsos-e a beteggel tudatni vagy sem. Az orvosok abban egyeztek meg, hogy a tény közlése jelenleg nem jár veszéllyel, s a császárnő sógora, a császárné, a legkíméleteljebb módon tudatni vele Miksa császár gyászos halálát. — Sarolta császárnőt arról is értesítették, hogy férje hült tetemét Bécsbe, a császári családi sírboltba fogják átvinni. A magas úrnő, csodás nyugalommal vevé e hírt s mint avatottabb körökben beszéltek, így szólott: Szegény férjem; már rég megáldottam halálát... s ezzel szokott apathiájába merült. — A császárnő újabbán igen elgyöngült. Különben ragyogó szemei csak halványan csillognak, s hangja is elkomorult. Foglalkozása leginkább francia biblia olvasásában áll.

Tisztelettel figyelemztetem azokat, kik a „Budapesti Szemle” újabb 1868. évi folyamára előfizetni akarnak, hogy nálam, bel-farkasutca 56. szám alatt, egész évre 10 frt, félévre 6 frttal előfizethetnek. Sámí László.

KÖZGAZDASÁG.

A szén mint trágya.

Kísérletek folytán ki lett mutatva, miszerint a szén száraz s u. m. hideg élenyestülés folytán szénsavat bocsát és szénsavat alkot, a növény táplálására oly szükséges elemment, csak hogy kis mennyiségben, azaz, hogy lassu lefolyásban. És ezen tény igen nevezetes.

Ily tulajdonsággal bírva a szén, hasznát hajtó tulajdonságát lehetlen kétségbe vonnunk. De van a szénnek az említett tulajdonságán kívül még más és több haszna is.

A szén fekete színe magában véve már igen nevezetes tulajdonság, mely által elnyelvén a világosság és melegség sugarait, a talaj melegítését nem kis mérvben segíti elő. Hideg, nedves és vi-zenyős talajnak szénezése egyike a legjobb trágyázási módokhoz, azaz a talaj termékenységének előmozdításához tartozik, mert addig, míg a folyton tartó hideg és vizenyős föld elégtelen léven a termények csirázását, vagy azok elromlását idézné elő, kivéve, ha csak bizonyos vízi növényeket nem termelnénk, szénporok segédével az nemcsak melegebbé tétetik, ezáltal a túlzott mennyiségű viznek elpárolgása nemcsak létesítették, de a talaj alkalmasbá léven külön növényzet termelésére is, tehát a föld javíttatik is.

A talaj színezete mind igenis ismeretes dolog, a legegyszerűbb gazda előtt sem közömbös, mert mindenki bütykös tudja, miszerint a fehér, sárga rozsdás, barna, fekete és az ezen színek közt még felmerülő színvariációk termékenységükben is igen eltérnek egymástól, s igen különböző eredményt mutatnak fel. Már pedig mi képezi a talajnak ezen színváltozását? A szén.

Minél feketébb a föld, annál jobbnak, gazdagabbnak tartjuk azt, s a tapasztalás eléggé bizonyítja, miszerint gazdagabb is, megtízszerezvén termésével a fehér termést. A fekete színezet azonban nemcsak mint szén- és tápanyagot nyújtó test bír érdeklél a talaj területén, de mint pusztá színezet is, mert eléggé tapasztalt dolog az, hogy a sötét színű földek sokkal jobban magukba veszik, s a mi fő, meg is tartják, a természet nyilatkozatait, mint a fehérek.

Ínnét jön s származik azon bár tudatlan, de bölcs gazdálkodási eljárás, miszerint a legjobb trágyának csak a fekete, a legfeketebb tekintetik, tehát az, melyben már legnagyobb mennyiségben koncentrálódott a szén — alapelemre vonván — a szénesény. E mellett, igen természetes, hogy a természet nyilatkozatát sem szabad szem elől tévesztetni, mert ha bármit cselekednénk is, az éltet adó

világosság és melegség sugarai nélkül semmivé lennénk.

Van a szénnek ezen elmondott nevezetes tulajdonsága mellett még egy igen kitűnő természeti is, nevezetesen ez az, melylyel nagymennyiségű gázokat képes magába felvenni s magában összpontosítani oly módon, mint a szivacs képes magába a vizet elszállásolni.

A szénnek ezen tulajdonságán alapszik desinfectionalis tulajdona, s ezen alapszik termékenyítő ereje, mert az ammoniak azon légalaku testet, mely a trágyát kellemetlen szagúvá, mely a növény bujább diszletét teszi lehetővé, legnagyobb mennyiségben képes felvenni s magában megtartani. Minő arányban veszi fel a szén mindazon légnemű (gáz) testeket, melyek a növényzetnek szükségeltetnek, a következő sorokból kiviláglik A közlendő számok a gáz teriméjét jelenti, viszonyítva a szén teriméjéhez.

Ammoniakot . . .	90 er	Széna-savat . . .	35-ör
Clörgázt . . .	85-ör	Ketteszénköneget . . .	35-ör
Kén-savat . . .	65-ör	Széne-nyoxydot . . .	9-er
Kénkönevsavat . . .	55-ör	Élenyt . . .	9-er
Legényt . . .	40 er	Kőenyt . . .	1-er

A szén tehát azon nevezetes légalakból, az ammoniakból 90-er akkora mennyiséget képes befogadni, mint a mekkorával sajátlag megbir.

A szénnek ezen végnélküli absorbálása, fel-falása, telhetetlensége pedig a szárazság által növekedik, és minél szárazabb a szén, annál többet is képes magába felvenni. Ezen gáz- vagy légalaku testek azonban nem azért nyelnek el, hogy benne elveszzenek, éppen nem, sőt miután a növényzet tápanyagait képezik, a szén csak azon időre vár, mikor a szárnya alá vett védettjeit szabadon bocsáthassa, s a növényzetet friss eledellel megörvendeztesse. Ha, mint tudjuk, a víz nehezebb a légalaku testeknél, légkör változtatásával eső áll be, a gázok helyét a víz foglalja el, kiszorítván őket helyökből, s ekkor átadatnak az előtermészetnek.

Ezen bujósdi, talán szűkségtelen is mondani, hogy nemcsak pusztán a faszén, de a trágya, a humus is hasonló módon viszi véghez, s rothadása által nemcsak magából fejleszti ki ezen légi táplálékokat, de a levegőből is felszítja, gondoskodván a természet ezen édes gyermekeinek táplálására.*)

A mondottakból, ugy hiszem, elegendőleg kitűnik a szén haszna s gazdaságunkra kiható működése, s nagyon is csodálnék az, a ki felületen vizsga után egészen hasznavehetlen dolognak de-clarálná. Mi éppen ellenkezőleg növényzetünk éléskamarájának nézzük s tartjuk. (M. O. E.)

Szelezcky Gusztáv.

*) A szén ezen tulajdonsága még a konyhában is hasznossá válik, a már megbűszödött hús kellemetlen ízének eltávolítására. Megmosván a szén poros, hamus részétől, egy néhány darab azon fazékba tétetik, melyben a hús főzése történik. Ezáltal a megfőtt hús és leve elveszti kellemetlen szagát, s tökéletesen élvezhetővé válik, míg ellenben a kiszedett szén a volt hús szagának egész illatárájával kedveskedik. Ez a mily egyszerű kezelés a konyhában s mily czélyszerűleg alkalmazható, légnemű tulajdonságának is csattanó bizonyítékát szolgáltatja.

Gabonaár Kolozsvárt Jan. 23-kán 1868.

(Alsó a. mérő, középar.)

Tisztbúza 4 frt 12 kr. Elegybúza 3 frt — kr. Rozs 2 frt 60 kr. Árpa 2 frt — kr. Zab 1 frt 30 kr. Török-búza 2 frt 10 kr. Pityóka — frt 90 kr. Marhabús fontja belváros 17, külvárosban 16 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jan. 24-kén: 5% Metalikus 100 frt 56.80. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 65.90. Kamat 58.25. 1860. Kölcsön 84.20. Bankrészvény 64.2. Hitelintézeti részvény 200 frt 185.30. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 120.25. Ezüst 118.25. Cs. királyi arany 5.74.

Január 20 án: Földtehermentesi kötvény Magyarországi 70.— Erdélyi 63.75.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

UGYANCSAK

STEIN J.

könyvkereskedésben Kolozsvárt kapható:

Utazás keleten. Irta b. Orbán Balázs. 6 kötet. Egy kötet ára 1 frt.
Brassai Sámuel. Ingyen tanító francia nyelv-mester. A francia nyelvét szinty könnyen, mint alaposan megtanulni kívánó magyar ifjaknak ajánlja B. S. I. rész. Az alap- és bővített egyszerű mondat. Ára 1 frt 60 kr.

Dózsa Dániel. Az északi fény. Regény három kötetben. Ára 3 frt.
— Boronkai Margit. Tört. Regény 2 kötetben. Ára 2 frt.
— Oláh Judith. Történeti regény. Ára 1 frt 20 kr.

Vass József. Emléklapok Kolozsvár előkorából 40 kr.
Képek a hazai történelemből. Ifjúság számára. Szerkeszté Tanczos János. Ára 50 kr. Diszkiadás, hat színezett képpel . . . 1 frt 60 kr.

Ompolyi. Szünnapi kirándulás Erdély nyugati hegyei közé. Honunk ifjúsága számára. 5 tájképpel. Ára 60 kr.

Egy falat kenyér története. Levelek az ember életéről. Mindkét nembeli növendékek számára Macé J. nyomán dolgozta Szász Domokos. Ára 1 frt.

Vadrózsák, Székely Népköltési Gyűjtemény. Szerkeszti Kríza János I-ső kötet 2 frt 50 kr.

Növendékek lapja 1865 april-december. Szépirodalmi és ismeretterjesztő közlöny, ifjúság számára. Szerkesztette Réthi Lajos. Fűzve 3 frt. Csinos kemény kötésben 4 frt.

A tudalom kérdése. Beköszöntő beszéd, melylyel az erdélyi ev. reformatusok m.-vásárhelyi főiskolájánál philosophiai tanszékét 1866 szeptember 5-kén elfoglalta Szász Béla, tanár. Ára 30 krajczár.

Szerelmi pikantériák a francia udvari életből. Oettinger után közl. Balázs Frigyes. Ára 1 frt 20 kr.

Történelmi gyöngyök. Gyűjté s betűrendes sorba raká Kiss Mihály, unitárius esperes és árkosi pap. Ára kemény kötésben 1 ft 60 kr.

Koronás szőlőművelés. Irta Báthi Gábor fintaházi földbírtokos. Az erdélyi gazdasági egylet költségén Ára 30 kr.

Biró Miklós. Egy mezei gazda élete. Olvasókönyvül a kisebb tehetségű gazdák s főleg a köznép számára. Fűzve 1 frt.

Róma és a római birodalom története. Lamé Fleury után magyarítá Szabó György, tanár. Két rész két kötetben 2 frt.

TAMÁSI TAMÁS Kolozsvárt

a tiszta folyó (Courrent)

női és férfi divat árúk legnagyobb raktára: Főter, gr. Teleky Domokos-ház piacz és közepetca szeglet.

Ajánlja **ujjonnan** érkezett **Brünni és Reichenbergi** gyártmányok, legújabb gyapjú szöveteit **BALI** nadrágokra, fekete és színes **Peruvien, Dosoín**, valamint a **legnagyobb** választékban érkező **tavaszi gyapjú kelméit** — **Bielitz és Iglau** első gyárakból a legjobb tartósságú **posztó, Duffelek** — melyekből úgy női felöltők, mint férfi ruhák **jutányos árban** elkészítettetés a **legújabb divat** szerint fölvalál.

Továbbá vagyok bátor ismert **rumburgi, hollandi, sziléziai, Creász és Sternbergi „VÁSZON raktáromat”** a n. érd. közönség figyelmébe ajánlani: mindennemű **gyapott gyolások, bu-tor és ruha szövetek, fehérnemű, kanavász**, a legjobb **mosó perkálok, paplan, mátrázt, lábbeli**, s minden képzelhető rövid-áru **cikkek**; **pottendorfi kötő-pamut**, **ki-tűnő jó varó-selyem, angol-czerna**.

„honi czondra”

a legillendőbb árak mellett **folytonos dús készletben nagyban és kicsinyben** kapható. Meszeterjedő **előnyös és közvetlen összeköttetésem által a bel- és külföld első gyári-piaczain**. — azon kellemes helyzetben vagyok, miszerint **minden** kívánalmának megfelelhetek.

Vidéki megrendeléseket pontosan és kielégítőleg teljesítek, árjegyzék és kelme mintákkal a legszívesebben szolgálók; való készse-
TAMÁSI TAMÁS

FEHÉR MELL-SZÖRP

(weiszer Brust-Syrup)

több egészségügyi hatóságok s tisztí főorvosok által igazolva,

mindennemű idült köhögések, mellfájások, nátház, elévült rekedtség, torokbántalmak s tüdő-elynyákosodás ellen eddig még kielégítő siker nélkül soha nem használtatott! — Ezen szörp minőjart az első használatnál feltűnőleg jótékonyan hat, — különösen **görcsös köhögés és számarhurutnál**; elősegíti a nehéz s megaludt nyálkaki-köpést, a gégeingert azonnal enybiti, s rövid idő alatt eltávolítja minden, — még az oly heves és gonosz **asztkörköhögést** is, s a **vérhányást**.
Egy kisebb üveg 80 kr., nagyobb üveg 1 frt. 25 kr.

Mayer G. A. W., gyáros Breslauban.

Kapható: **Kolozsvárt, Binder K.** gyógyszerésznél belső monostorutca a Redout során.

Tárgy-ismerőknek.

Egyenesen Hollandból, Franciaor-szágból és a francia gyarmatokból hozott liqueurek: **Charitreuse, Crème de thé, Crème de Moca, Cacao et de banille**.
Legfinomabb ó **jamaikai-rum, arrao, cagnac**, egyenesen Angol-oroszagon keresztül hozott **chinai-theak**, új aratás, melyek közt a legjobb és legerősebb **vegyítések**; bécsi fontja 2 frt 10 frttig.
Piros Bordeaux-punces, legfinomabb **düsseldorfi puncs-essen-czia**, legfinomabb és legerősebb, **tiszta izü pörögletlen kávé-raktár**, bécsi fontja 60, 65, 70, 96 kr.
Ceylon kávé 75 — 85 kron különösen ajánlható.
Pomázis gőz-gyümölcs, mely a pá-risi kiállításán díszettes megemlékés-ben részesült. (388) 25/1 (8-12)
Arjegyzéknek ingyen és bérmentesen. Megrendelések pontosan utánvétel mellett 30 font kávé és többet évi megrende-lésnél az utolsó vasút- v. gőzjárat-állomá-sig az elküldés ingyen.
Czim: **Simon Graischstadtens Thee-Rum-Depot in Wten, Graben, Tratt-nerhof, im Durchgange rechts.**

figyelemmel gyorsan

Minden megrendelések és megbízások

DEMJÉN LÁSZLÓ
könyv-, mű- és hangjegy-kereskedése
KOLOSZVÁRT.
FŐPACZ.

Van szerencsem a t. cz. közönségnek **ujjonnan** berendezett könyv-, mű-, hangjegy raktáramat és zongorámat (4-*)
becses figyelmébe ajánlani.

Uj Zongorák és templonok számára
(129)

Éppen most érkezett Zongorák (a párisi kiállítás jutalmát nyert)

Ehrbar udvari gyártástól	550 frt.
Heitzmann	450 "
Toberer	420 "
Czapka	400 "
Berger	380 "
Dill	360 "
Jahn	270 "
Wolff	240 "
Schrimp	220 "
Ast	140 "
120 "	

Ezeket kívül is bár melyik bécsi vagy külföldi gyártástól zongorák és harmoniumok gyári áron rendelhetők

Használt hangszerek
újakkal kicserélhetők

Kürt Zongora.
Harmonium.
Pianó.

Salon Zongora.

A töltlem vett hangszere-
kért felelősséget vállalok.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésben Kolozsvárt kapható:

A D A T O K

a XI-dik zászlóalj történetéhez.

Egy honvéd magán jegyzetei. 1-120 lap 8-adrétben. Ára 50 kr o. b.

Postán küldve 55 kr.

Midőn Magyarországon az első tíz honvéd zászlóalj már teljesen megalakult: az erdélyi részekből is a XI. és XII-nek alakítása el lön batározva. Kolozsváron kezdődött a XI-dikhez való toborzás, Maros-Vásárhelyen a XII-ikhez. E két zászló-alj Erdély ifjúságának virágából állott.

E könyvekben a XI-iknek van leírva rettenthetlen bátorsága, sanyaru szen-vedései és történeti dicsősége. Kevés család van, melyből fia, vő, testvér vagy atya ne szolgált volna e hős zászlóaljban. Ezek igazán hazafiak, a baza katonái voltak; minden csata részesei, előcsatárai a legvéresebb ütközeteknek. Csucsá, Medgyes, Szeben, Piski batára mind vértől állzott, hős babéraitól lett történetív. Hogy Erdély 1849-ben a reactio fészekt megsemmisítette, hogy nyílt földön nem volt el-lenség, nagy részben az ő érdemük. A hőgyek virággal borították el őket, a fő-vezér veres csákót adatott számukra, zászlójuk együttesen kapott érdemjelt annak bizonyosságul, hogy annak egyenként és összesen minden tagja vitéz.

Ezeket beszéli el itt a zászlóalj egyik vitéz őrnagya, egyszerű nyelven, saját látása s meggyőződése szerint. E művecske a hős Bem, e zászlóalj és az erdélyi hadjárat érdemlett megdicsőítése.

Ajánljuk a hon hű fiainak és leányainak.